

Голас Радзімы

№ 16 (1950)
17 красавіна 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Мінскае вытворчае аб'яднанне «Інтэграл» добра вядома ў Беларусі ды і ў краіне як прадпрыемства па выпуску наручных электронных гадзіннікаў. Яны карыстаюцца шырокім попытам у насельніцтва. У мінулай пяцігодцы тут была ўведзена ў эксплуатацыю гібкая вытворчая лінія зборкі электронных блокаў гадзіннікаў, што значна скараціла долю ручной працы. У дванацатай—галоўны ўпор будзе зроблены на паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу шляхам укаранення прынцыпова новых тэхналогій і навейшага абсталявання. НА ЗДЫМКУ: участак зборкі плат наручных электронных гадзіннікаў.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

**З ВYSTУПЛЕННЯ М. С. ГАРБАЧОВА
НА СУСТРЭЧЫ З ПРАЦОЎНЫМІ
ГОРАДА ТАЛЬЯЦІ**

«Лінія міру супраць лініі, якая
вядзе да вайны»

стар. 2

**БЕЛАРУСКІЯ ТРАКТАРЫ
ЭКСПАРУЮЦА БОЛЬШ
ЧЫМ У 70 КРАІН**

«Асноўны прынцып — пастаяннае
ўдасканаленне»

стар. 3

**БАЧЫЦЬ СВЕТ ВАЧАМІ СВАЙГО
НАРОДА**

«Тры жалуды звяняць мне
аб Айчыне»

стар. 6

ЛІНІЯ МІРУ СУПРАЦЬ ЛІНІІ, ЯКАЯ ВЯДЗЕ ДА ВАЙНЫ

З 7 па 9 красавіка ў Куйбышаве і Куйбышаўскай вобласці знаходзіўся Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў. Ён вёў гутаркі з ветэранамі партыі і працы, жыхарамі горада і вобласці, прадстаўнікамі моладзі, наведаў металургічны завод імя У. І. Леніна і Волжскі аўтамабільны завод у горадзе Тальяці, дзе таксама гутарыў у цэхах з рабочымі і інжынерамі, канструктарамі, выпрабавальнікамі, кіруючымі работнікамі прадпрыемстваў.

На сустрэчы з працоўнымі Тальяці М. С. Гарбачоў выступіў з прамовай, у якой спыніўся на задачах, пастаўленых XXVII з'ездам КПСС. Значная частка выступлення была адвездена сучаснаму міжнароднаму становішчу, якую мы і прапануем нашым чытачам.

Гэтымі днямі я сустракаўся з амерыканскімі кангрэсменамі і паабяцаў, што скажу вам тое ж, што гаварыў ім. У нас даўно палітык няма. У нас адна палітыка, якая выражае інтарэсы савецкага народа і ўлічвае інтарэсы ўсіх іншых народаў.

XXVII з'езд КПСС даў разгорнуты аналіз усёй супярэчнасці і ўзаемазвязанасці сучаснага свету. Для вырашэння яго праблем вельмі неабходны новае мысленне, наватарскі падыход, усведамленне таго, што гонка ўзбраенняў і развіццё ваеннай тэхнікі падышлі да крытычнай рысы. З гэтага мы выходзім. Пры гэтым разумеем, што ў сусветнай палітыцы з намі суседнічае класова процілеглая сістэма і процістаіць такая сур'ёзная з пункту погляду захавання міру рэальнасць, як Злучаныя Штаты. Між тым кіраўніцтва гэтай краіны ніяк не можа адмовіцца ад прычынак ранейшых часоў і, мяркуючы па ўсім, не хоча лічыцца з рэальнасцю Савецкага Саюза.

Гэты факт, аднак, не спыняе нас перад пошукам выхаду з канфрантацыі. Бо іншага не дадзена. Іншае — гэта гонка да ядзернай катастрофы. Нашы паводзіны, наша лінія дыктуюцца не толькі нашымі прынцыпамі і мараллю, але і тым, што мы разумеем нерэалістычнасць іншага падыходу. Вось чаму я паехаў у Парыж і ў Жэневу. Вось чаму Савецкі Саюз выступіў з цэлым радом буйных ініцыятыў. Вось чаму мы адразу ж пасля Жэневы настроіліся пераводзіць дасягнуты там дагаворанасці і сумесную заяву ў практычныя справы.

— Мы двойчы прадоўжвалі аднабаковы мараторый на ядзерныя выбухі і прапанавалі неадкладна пачаць перагаворы аб спыненні зусім ядзерных выпрабаванняў.

— мы ўнеслі ідучыя насустрач Захаду кампрамісныя прапановы на канферэнцыях у Вене і Стэкгольме;

— шырокамаштабнай ініцыятывай з'явілася наша Заява ад 15 студзеня, якая змяшчае канкрэтны і ясны план ліквідацыі зброі масавага знішчэння, скарачэння іншых узбраенняў да межаў неабходнай абароны;

— мы ўлічылі занепакоенасць еўрапейцаў адносна ракетаў сярэдняй далёкасці, а таксама па апэратыўна-тактычнай ядзернай зброі і прапанавалі кампрамісны варыянт для еўрапейскай зоны;

— мы прапанавалі ўзаемны вывад савецкага і амерыканскага флатаў з Міжземнага мора;

— XXVII з'езд не толькі адобрыў усе гэтыя меры, але і выпрацаваў асновы стварэння ўсеабдымнай сістэмы міжнароднай бяспекі.

Ну, а на Захадзе, ад каго таксама непасрэдна залежыць пакласці канец гонцы ўзбраенняў, аздаравіць міжнародны клімат? Як яны паводзілі сябе пасля Жэневы? Якая іх лінія? Перш за ўсё мы не атрымалі задавальняючага адказу на Заяву ад 15

студзеня. А тое, што нам прыслалі, — гэта адыход ад сутнасці справы, спроба абысціся паўмерамі, туманнымі абяцаннямі ўвесці ў зман сусветную грамадскасць.

Што ж датычыць адказу па сутнасці, то яго даюць дзеян-

з прэзідэнтам дагаварыліся, а іменна: каб яна была крокам наперад, г. зн. прынесла практычныя вынікі ў справе спынення гонкі ўзбраенняў.

І яшчэ адно. Яна можа адбыцца, калі будзе захавана, цяпер больш правільна было б гаварыць **адроджана**, атмасфера Жэневы. Паглядзіце, што адбываецца. Неўзабаве пасля Жэневы ў ЗША з новай сілай разгарнулася антысавецкая кампанія, насычаная ўсялякімі падлогамі і знявагамі ў адрас нашай дзяржавы.

Потым пайшлі больш сур'ёзныя: патрабаванне, каб Савецкі Саюз скараціў на 40 працэнтаў колькасць сваіх дыпламатаў у Нью-Йорку. Лі берагоў Крыма паявілася амерыканская эскадра — пры гэтым не скрывалі, што з санкцыі вышэйшых улад.

ракеты за акіяна, а Масква пераправіць іх усяго толькі ў Сібір, адкуль лёгка і хутка зможка вярнуць назад. Пры гэтым робяць выгляд, быццам не ведаюць, што СССР прапануе **знішчыць** скарачаемыя ракеты, а не перакідаць іх куды б там ні было. Увогуле, на словах — за мір, а на справе — за ракеты. Не, не відаць тут сур'ёзнага падыходу ў Англіі, ды і Францыі.

А возьміце адносіны да «стратэгічнай абароннай ініцыятывы». Пад рознымі маркамі і ўрады, і буйны капітал Заходняй Еўропы ўсё больш уцягваюцца ў гэты гібельны план і тым самым становяцца саўдзельнікамі новага, яшчэ больш небяспечнага тура гонкі ўзбраенняў.

Нарэшце, і, можа быць, самае істотнае. ЗША на поўны

рачны Камітэт, нявала на- ных людзей непакояцца: ці не атрымаецца так, што пад прыкрыццём размоў аб міры і бясплэнных перагавораў За- хад зробіць рывок ва ўзбраен- нях, на які мы не паспеем адраагаваць? Магу запэўніць, таварышы, што гэтага не ад- будзецца. Розніцу паміж сло- вамі і спраамі мы выдатна бачым. Палітыку Савецкі Саюз будзе з улікам усёй су- купнасці рэальных фактараў. Мы не дадзім застаць сябе зняпацку. Савецкая дзяржава неаднаразова даказвала, што ўмее адказаць на любы выклік. Калі спатрэбіцца, адкажа належным чынам і на гэты раз. На большую бяспеку, як запісаў XXVII з'езд, мы не прэтэндзем, аднак, і на мен- шую не пойдзем.

Зразумела, ніхто не чакаў, што ажыццяўленне нашай праграмы руху да свету без войнаў і без зброі пойдзе гладка, як «Жыгулі» на добрым асфальце. Чакаецца працяглая і напружаная барацьба. Не толькі разрадка, але нават і пацяпленне ў савецка-амерыканскіх адносінах не даваліся пэўныя колы. Яны шукаюць любую прычыну, каб сарваць палітычны міжнароднай абстаноўкі, парасткі якога сталі прывабіцца пасля Жэневы. І ўвесь свет ведае, хто яны такія. Гэта тыя, хто звязаны з ваенным бізнесам, хто ўвасабляе ваенна-прамысловы комплекс, які пастаўляе сваіх прадстаўнікоў у верхнія эшалоны ўлады і прымае іх назад пасля таго, як яны верна яму там паслужаць. Гэта тыя, хто нажывае мільярды на гонцы ўзбраенняў і канфрантацыі.

На з'ездзе мы вызначылі галоўныя напрамкі ў барацьбе супраць ядзернай вайны. І будзем дзейнічаць паслядоўна, настойліва. Магчымасці ў нас вялікія.

У гэтай вялікай справе з намі верныя сябры — сацыялістычныя краіны. Перад імі ў нас асобая адказнасць, і яна агульная — за лёс сацыялізму. І вельмі важна, што палітыку міру мы праводзім сумесна, узгадняючы стратэгію на перспектыву і кожны прынцыповы крок на карысць міру.

За захаванне міру — большасць сусветнага супольніцтва, у тым ліку дзяржавы і народы недалучаных краін, «трэцяга свету», працоўныя капіталістычных краін.

Мы — за тое, каб захаваць імпульсы Парыжа і Жэневы. І не дадзім сябе справакаваць, не станем падкідаць паліва ў зноў распальваемы касцёр «халоднай вайны». Гуляць у палітыку ў ядзерны век нельга.

Будзем разлічваць на розум працоўнага народа ўсіх краін, на разважны сэнс простых людзей, на растуцае пачуццё самазахавання, на усведамленне палітычнымі дзеячамі і партыямі, у тым ліку краін НАТО, новых рэальнасцей.

А для сябе мы пастаянна павінны памятаць: галоўны фронт забеспячэння поспеху барацьбы за мір — у вырашэнні задач па ўдасканаленню сацыялістычнага грамадства. Вызначальным з'яўляецца стан нашай народнай гаспадаркі, развіццё навук і тэхнікі, якасная перабудова эканомікі, нарошчванне духоўнага, інтэлектуальнага, маральнага патэнцыялу Савецкай дзяржавы. Справа, у канчатковым выніку, у працы кожнага з нас. Адным словам, моцная, здаровая эканоміка забяспечвае поспех і палітыку міру. Гэта і называецца сувяззю знешняй палітыкі з унутранай.

Сустрэча Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. ГАРБАЧОВА з працоўнымі Волжскага аўтамабільнага завода горада Тальяці.

ні Злучаных Штатаў, рэальная палітыка НАТО. У Жэневе абодва бакі згадзіліся, што ў ядзернай вайне пераможцаў не будзе, гэтак жа як і ў гонцы ядзерных узбраенняў. Але калі мы прапанавалі просты і ясны, пастаўны план скарачэння і ліквідацыі ядзерных арсеналаў, нам гавораць: «Не!»

Або: колькі гадоў гаварылі, што рускім нельга давяраць, таму што яны не дапускаюць кантролю на месцах. Мы пайшлі на гэта. А ў адказ прэзідэнт Рэйган прапануе нам «кантраляваць» не забарону ядзерных выбухаў, а працэдур у адасканалення ядзернай зброі. Як дасціпна заўважыла гэтымі днямі адна амерыканская газета, «гэта ўсё роўна, што прасіць чалавека, які выступае за адмену вышэйшай меры пакарання, прысутнічаць пры пакаранні смерцю».

Мы, зразумела, на гэта не пайшлі і не пойдзем. Мы ставім пытанне інакш: давайце абмяркуем і нашу прапанову аб спыненні выбухаў, і амерыканскую прапанову аб кантролі за гэтым. Адзінае, здаецца, што засталася ў амерыканскай адміністрацыі ад Жэневы, гэта размова аб новай сустрэчы паміж прэзідэнтам ЗША і Генеральным сакратаром ЦК КПСС. Каб не было тут ніякіх няяснасцей, скажу яшчэ раз: я за правядзенне такой сустрэчы. Ніякіх папярэдніх умоў для яе мы не выстаўляем. Але хочам, каб яна праходзіла ў адпаведнасці з тым, аб чым мы

Зроблены напад на Лівію, каб прадэманстраваць магутнасць Амерыкі, паказаць, што ёй усё, маўляў, дазволена. Нанярэаднаі заканчэння тэрміну нашага мараторыя робяць з яўна правакацыйнай мэтай магутны ядзерны выбух у Невадзе. А калі я прапанаву сустрэцца, не адкладваючы, толькі па аднаму, але сапраўды экстраннаму пытанню — аб ядзерных выбухах, — сутак не спатрэбілася, каб сказаць: «Не!»

Няўжо ў Вашынгтоне думаюць, што маюць справу са слабанервовымі? Няўжо лічаць, што цяпер можна дзейнічаць падобна на азартных ігракоў? Няўжо так разумеюць у ЗША дух Жэневы? Няўжо лічаць, што мы не бачым, як распачаты было савецка-амерыканскі дыялог выкарыстоўваюць для прыкрыцця ажыццяўлення ваенных мэт? Тут міжвольна задумаешся, які ж змест, які сэнс укладваюць у Вашынгтоне ў новую савецка-амерыканскую сустрэчу?

А што ж Заходняя Еўропа? У адказ на нашы прапановы, якія ідуць насустрач пажаданням і еўрапейскай грамадскасці, і многіх урадаў, там цяпер гавораць: нельга ўбіраць з Еўропы амерыканскія ракеты, таму што ў Савецкага Саюза быццам бы больш звычайнай зброі. Але ў нашай студзеньскай Заяве недвухсэнсавая прапануецца скарачэнне таксама і звычайнай зброі, і ўзброенных сіл.

Гавораць і іншае: ЗША, маўляў, прыйдзеца вывозіць

ход запускаюць сваю праграму «зорных войнаў». Прэзідэнт сцвярджае, быццам гэта — праграма абаронная і няядзерная. Але генерал — кіраўнік гэтага праекта — публічна распісвае, як касмічная зброя будзе паражаць праціўніка на Зямлі, а ваенны міністр ЗША сцвярджае, што яна ўключае ядзерныя кампаненты.

Скажу прама. Калі ЗША, напярэкор разважнаму сэнсу, будуць упарціцца ў гэтым курсе, мы знойдзем пераканаўчы адказ і зусім не абавязкова ў космасе. Мы добра ведаем магчымасці сучаснай навукі, свае ўласныя магчымасці. Няма нічога такога, што ЗША могуць зрабіць, а мы не. Але мы супраць такога выбару, мы супраць абсурднай амерыканскай логікі ўзбраенняў. Для нас забарона на касмічныя ўдарныя ўзбраенні — гэта не **праблема боязі адстаць, а праблема адказнасці**.

У сувязі з гэтым хачу сказаць наступнае: пара адмовіцца будаваць адносіны з СССР на памылковых уяўленнях, на ілюзіях. Адна з самых небяспечных такіх ілюзій заключаецца ў тым, што мірныя намеры і заклікі Савецкага Саюза расцэнююцца як прымета слабасці. Дык вось: гонкай узбраенняў нас не выматаць, з космасу не ўзяць, у тэхналогіі не абысці. Нічога добрага з гэтых спроб не выйдзе.

Як відаць са шматлікіх пісьмаў, якія пасунаюць у Цэнт-

ТРАКТАРЫ «БЕЛАРУСЬ» НА СУСВЕТНЫМ РЫНКУ

АСНОЎНЫ ПРЫНЦЫП— ПАСТАЯННАЕ ЎДАСКАНАЛЕННЕ

Мінскі трактарны завод штогод выпускае больш за 100 тысяч трактароў «Беларусь». 20 тысяч з іх ідзе на экспарт. Гэта забяспечвае плавную ўсіх савецкіх паставак трактароў на міжнародных рынках.

Як удалося калектыву прадпрыемства дабіцца таго, што гэта машына стала папулярнай у свеце? Аб гэтым расказвае генеральны дырэктар вытворчага аб'яднання «Мінскі трактарны завод» Іван КУЛЯШОУ.

— Наш трактар «Беларусь» купляюць у многіх краінах. Аб яго добра вядома, бо мы атрымліваем многа водгукі. Але пахвалы не столькі цешаць славалюбства фірмы, колькі прымужаюць нас няспынна клапаціцца аб падтрыманні высокай рэпутацыі трактароў з маркай МТЗ ва ўмовах усё больш жорсткіх патрабаванняў да сельскагаспадарчай тэхнікі. Таму вядучым прынцыпам нашай тэхнічнай палітыкі з'яўляецца пастаяннае ўдасканаленне серыіна выпускаемай прадукцыі з паралельнай распрацоўкай новых прагрэсіўных мадэлей і мадыфікацый.

Асноўная машына, якую выпускае сёння наш завод, — гэта трактар МТЗ-80/82, больш вядомы ў нас у краіне за мяжой як «Беларусь». Па асноўных тэхніко-эканамічных паказчыках (магутнасці, паліўнай эканамічнасці, вагавых параметрах, рэсурсу да першага капітальнага рамонту) гэтыя машыны адпавядаюць сучаснаму ўзроўню трактарабудавання. А па некаторых — удзельнай масе, універсальнасці, колькасці перадач (22 наперад і 8 назад), наяўнасці рабочага і дапаможнага абсталявання — апырджваюць лепшыя замежныя аналагі. Калі спачатку некаторыя спажыўцы маглі выказаць заўвагі па камфорту машыны, то сёння і гэты паказчык адпавядае сусветным стандартам. У яе добрая агляднасць рабочай зоны, кабіна з цвёрдым каркасам, з

абгравальнікамі і вентылятарам і такім размяшчэннем ручак кіравання прыбораў кантролю, якое адпавядае патрабаванням эрганомікі.

Трактары «Беларусь» экспартуюцца больш чым у 70 краін, у тым ліку ў ЗША, Канаду, Аўстралію, Новую Зеландыю і інш. Усе трактары вырабляюцца з улікам кліматычных умоў і запатрабаванняў кліентаў. Ва ўсіх нашых партнёраў маецца дастатковы запас неабходных для рамонту дэталей, так што мы з задавальненнем адзначаем практычна поўную адсутнасць рэкламацый на нашу прадукцыю.

Верныя свайму прынцыпу пастаяннага ўдасканалення прадукцыі, мінскія трактарабудульнікі не разглядаюць сям'ю МТЗ-80/82, якая сёння добра зарэкамендала сябе, як нешта канчатковае. Мадэрнізацыя працягваецца.

Цяпер у нашым канструктарскім бюро нарадзілася новая мадэль — МТЗ-100/102, больш прадукцыйная і эканамічная, з рухавіком магутнасцю 100 конскіх сіл. Яна забяспечвае павышэнне прадукцыйнасці на розных відах сельскагаспадарчых работ ад 16 да 46 працэнтаў. Сярод новых тэхнічных рашэнняў — гідрааб'ёмнае рулявое кіраванне, сістэмы рэгулявання глыбіні апрацоўкі глебы, каробка перадач з пераключэннем пад нагрукі, павышаная грузападымальнасць навясной сістэмы да 3 000 кілаграмаў, большы камфорт для вадзіцеля.

МТЗ-100/102 яшчэ толькі ўступае на канвеер, а заводскія канструктары думаюць ужо аб больш аддаленай будучыні. Гэта перспектывы ўніверсальны колавы трактар МТЗ-142 магутнасцю 150 конскіх сіл. Асноўныя вузлы новай машыны распрацаваны на ўзроўні вынаходак і абаронены 24 патэнтамі, 99 аўтарскімі пасведчаннямі. Працуючы ў аграгэце з шыроказахопнымі і камбінаванымі сельскагаспадарчымі прыладамі, МТЗ-142 забяспечыць павышэнне прадукцыйнасці ў паўтара-два разы, зніжэнне пагектарнага расхода паліва на 10—16 працэнтаў у параўнанні з серыйным МТЗ-80/82.

Дарэчы, паянцце «серыйны» трактар таксама ўмоўнае, бо ўсе мадэлі падвяргаюцца ў нас пастаяннаму ўдаскаленню. Гэта дагчыць як паліпшэння асобных вузлоў (напрыклад, мотарэсурс МТЗ-80/82 неўзабаве будзе даведзены да 9, а затым і 10 тысяч гадзін), так і стварэння новых мадыфікацый. Тут можна спаслацца на першую прамысловую партыю трактара для рысаводства — МТЗ-80Р (толькі што сышла з канвеера), які не мае аналагаў. Ці на серыю 500 — абноўлены варыянт мадэлі пачатку 60-х гадоў, — якая да сёння мае попыт. На іх устаноўлены эканамічныя рухавікі, якія ўстойліва працуюць на самым танным паліве. Свяча напальвання ў камеры згарання забяспечвае надзвычай высокія пускавыя

паказчыкі дызеля: яго запуск магчымы нават у раёнах Арктыкі. У трансмісіі вялікі набор хуткасцей, ёсць аўтаматычны рэгулятар глыбіні пашы, задні мост аснашчаны аўтаматычнай блакіроўкай дыферэнцыяла, што аблягчае работу ў складаных глебава-геалагічных умовах, зніжае расход паліва, павышаючы эканамічнасць і прадукцыйнасць. Як і ва ўсіх мадэлях, канструктары звярнулі тут асаблівую ўвагу на лёгкасць і прастагу кіравання, камфорт для вадзіцеля ў машыне. Па вобразнаму выказванню аднаго інжынера-даследчыка з ЗША, «Беларусь» «добра разумее чалавека, а дзякуючы цудоўнай адваротнай сувязі вадзіцель добра разумее машыну».

Адзначаючы шматлікія вартасці «Беларусі», спажыўцы нязменна называюць галоўнае — яе надзейнасць. Яна забяспечваецца з дапамогай шматступенчатай комплекснай сістэмы кантролю за якасцю прадукцыі ад працэсу праек-

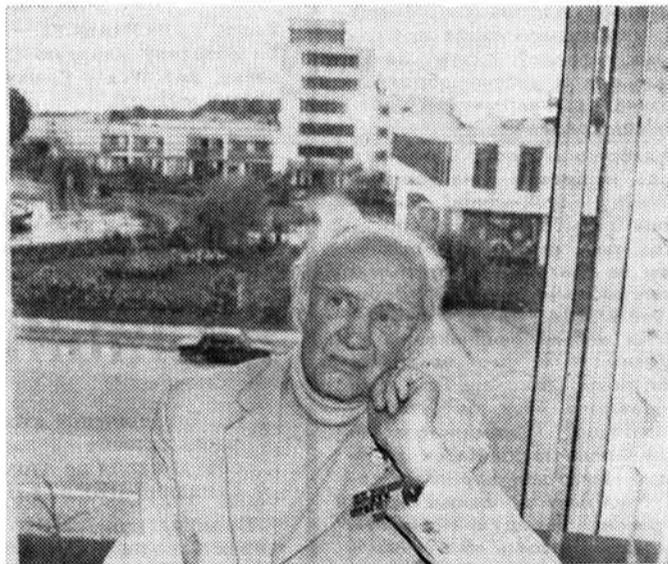
тавання да кансервацыі, упакоўкі і адпраўкі пакупніку.

Нязменным застаецца і другі прынцып, які гарантуе надзейнасць МТЗ, — сістэма выпрабавання трактароў. Яна пачынаецца яшчэ ў канструктарскім бюро з падліку варыянтаў на ЭВМ. Далей ідуць усеабдымныя і вельмі жорсткія выпрабаванні трактароў на стэндах і палігонах і, нарэшце, палывыя выпрабаванні. Яны праводзяцца ў розных глебава-кліматых зонах, з рознымі прыладамі і машынамі. Правяраюцца гэхніка-эканамічныя паказчыкі, працаёмкасць тэхнічнага абслугоўвання, эксплуатацыйныя рэжымы. Перш чым новая канструкцыя, нарэшце, будзе запушчана ў вытворчасць, яна, акрамя заводскіх, галіновых і міжведамасных выпрабаванняў, накіроўваецца ў краіны-пакупнікі і ў найбольш аўтарытэтных выпрабавальных цэнтры заходніх краін.

Адной з самых удалых сваіх работ Георгій Заборскі — народны архітэктар СССР — лічыць Палац культуры ў калгасе «Рассвет» імя К. Арлоўскага.

Да архітэктуры вёскі Заборскі звярнуўся ўжо сталым майстрам, калі ў яго творчым актыве былі жыллыя дамы, грамадскія і адміністрацыйныя будынкі, помнікі, узведзеныя ў беларускай сталіцы. А за гарадской рысай Мінска для дойлідаў пачыналася яшчэ непаднятая цаліна — аднаўлялася пасля ваенных разбурэнняў вёска. Адраджалася яна спачатку па старому ўзору. А жыццё ўжо патрабавала іншага падыходу. Перад архітэктарамі адкрывалася работа новая і цікавая. І зразумела, яна не магла не захапіць Заборскага. Пошук найлепшай планіроўкі сучаснай і будучай вёскі, стварэнне зручных кватэр, прыгожых жылых дамоў і культурна-бытовых цэнтраў сталі галоўнай задачай калектыву сельскіх архітэктараў, якім кіраваў Г. Заборскі.

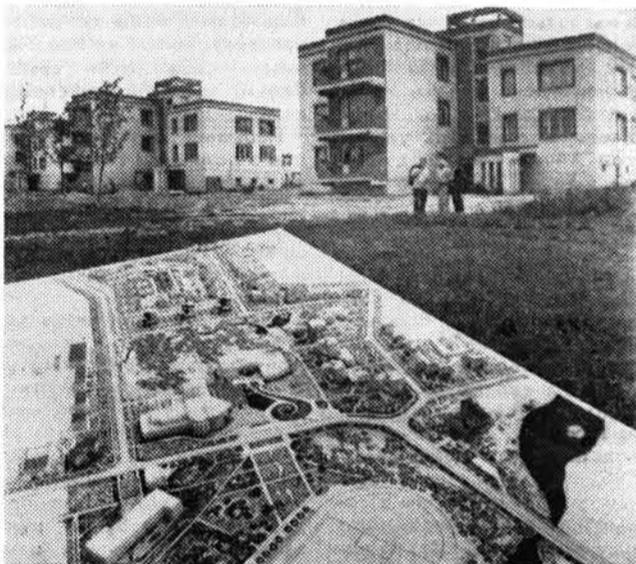
Вёска Мышкавічы — цэнтральная сядзіба калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна, пасёлак Верцялішкі калгаса «Прагрэс» Гродзенскага раёна, пасёлак Сарочы калгаса «Чырвоная змена» Любанскага раёна — гэта самыя значныя работы Георгія Заборскага, дзе ўвасоблены задумы і талент архітэктара. Зараз Заборскі імкнецца стварыць такі праект вёскі, каб пры будаўніцтве яе калгас мог, не звяртаючыся да

паслуг буйных будаўнічых арганізацый, сам узводзіць добраўпарадкаванае жыллё і культурна-бытавыя комплексы. Чарговая «экспериментальная пляцоўка» дойліда — калгас «Новае жыццё» Карэліцкага раёна.

НА ЗДЫМКАХ: народны архітэктар СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР Георгій ЗАБОРСКІ; дзень сённяшні і заўтрашні калгаса «Новае жыццё»; чатырохпакаёвую кватэру атрымала два гады назад сям'я вадзіцеля калгаса «Чырвоная змена» Аркадзя ШАПЛЯКІ.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

НЕ БЫВАЕ такога дня, каб пошта не прыносіла пісем ад замежных чытачоў «Голасу Радзімы». Іх многа, з усіх канцоў зямлі. Усе пісьмы, як і іх аўтары, вядома, розныя. Гэта і кароткія лісты з просьбай напісаць аб родным горадзе ці вёсцы, і невялікія расказы пра нялёгкае жыццё на чужыне, і пісьмы-разважанні аб праблемах, якія хвалююць сёння чалавецтва. Прыходзяць яны і ад нашых старых знаёмых, якія не раз наведвалі рэдакцыю ў час прыезду на Радзіму, і ад людзей, што пачалі чытаць газету зусім нядаўна. Але кожнае з іх дапамагае лепш зразумець чытача, яго запатрабаванні, інтарэсы і ў адпаведнасці з гэтым будаваць нашу работу.

Многія нашы чытачы паведамляюць, што маюць намер пабываць сёлета на Радзіме. Іншыя дзеляцца ўражаннямі аб былых паездках, параўноўваюць тое, што ўбачылі тут, з тым, што іх акружае ў штодзённым жыцці. Нам асабліва прыемна атрымліваць пісьмы ад маленькіх сяброў — унукаў суайчыннікаў. Да нядаўняга часу яны ведалі пра нашу краіну толькі па расказах бабуль і дзядуль, бацькоў. Дзякуючы Беларускаму таварыству «Радзіма» многія дзеці з розных краін атрымалі магчымасць правесці лета разам з савецкімі равеннікамі ў піянерскіх лагерах у Беларусі. І цяпер зямля дзядоў стала значна бліжэй, даражэй і больш зразумелай для іх.

«Усім нам вельмі патрэбны мір на планеце, — гаворыцца ў пісьме Тамары Красільнікавай з Бельгіі. — Яго трэба берачы і захоўваць, каб ніколі зноў не запалаў пажар вайны, каб нашы дзеці раслі ў шчасці і радасці».

І ў кожным пісьме землякі цесна звязваюць слова «мір» са сваёй Радзімай — Савецкім Саюзам. Для іх Радзіма і мір — неаддзельныя паняцці. Людзі ўпэўнены, што краіна Кастрычніка зможа спыніць сілы рэакцыі, вайну. Сваё няўхільнае імкненне да захавання міру наша краіна дэманструе на працягу ўсёй сваёй гісторыі. Ужо ў пачатку гэтага года, які ААН аб'явіла Міжнародным годам міру, Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў вы-

С ЮБИЛЕЕМ!

В общественной жизни наших земляков, проживающих в Аргентине, есть особо знаменательные даты. К ним относится и 25-летие еженедельника «Родной голос». 12 апреля 1961 года вышел из печати первый номер газеты, созданной по инициативе Центрального руководства организаций наших аргентинских земляков.

На протяжении четверти века еженедельник является выразителем дум и чаяний русских, белорусов, украинцев, живущих в Аргентине. Газета «Родной голос» — правдивый информатор и хороший организатор. Она освещает работу клубов, доходчивым и живым словом сплачивает соотечественников вокруг культурно-спортивных организаций. Она несет читателям информацию о событиях, которые происходят в стране, где они живут, ведет работу со своими корреспондентами.

Газета наших земляков — коллективный пропагандист. На своих страницах она рассказывает об успехах и достижениях Советского Союза в области культуры, науки, экономики. Печатный орган культурно-спортивных клубов поддерживает в сердцах соотечественников, живущих вдали от Родины, огонек патриотизма. Она воспитывает у молодого поколения — детей и внуков соотечественников — чувство любви к земле, на которой родились и жили их отцы и деды.

В настоящее время великую ответственность за судьбу планеты несут все люди доброй воли. Сегодня человечество стоит перед опасностью возникновения нового витка гонки вооружений, опасностью термоядерной катастрофы. Газета борется за торжество идей мира и прогресса, политику разрядки, которой следует советский народ, правительство СССР, которую поддерживает и Аргентина.

С первых месяцев существования газета «Родной голос» установила тесные связи с белорусским обществом «Радзіма». Дорогие соотечественники! Уважаемые сотрудники редакции газеты «Родной голос»!

Белорусское общество «Радзіма» и редакция газеты «Голас Радзімы» сердечно поздравляют вас с юбилеем. Мы уверены: страницы «Родного голоса» станут еще более интересными и содержательными, как и многосторонние дружеские отношения между нашими странами на благо мира.

ЯК ГЭТА БАЧЫЦЦА ЗДАЛЯ

ПА ПІСЬМАХ НАШЫХ ЗАМЕЖНЫХ СУАЙЧЫННІКАУ

«Сардэчна дзякую за газету «Голас Радзімы», якая дае мне магчымасць знаёмства з жыццём роднага народа, маею любімай Беларусі», — піша Іосіф Сарока з Англіі.

«Шлю вам гарадае прывітанне з сонечнай Каліфорніі і сардэчна дзякую за календары, — чытаем у пісьме Веры Клацко з ЗША. — Я іх атрымала даўно, прашу прабачэння за затрымку з адказам. Але ў думках я дзякую вам кожны дзень, кожны лісток календара звязвае мяне з Радзімай».

А вось што піша ад імя таварыства «Мір» у горадзе Мангейме (ФРГ) Валянціна Фогт:

«Ад усёй душы дзякую вам за газету і за прысланыя календары, за праяўленую да нас увагу. Гэта своеасаблівае прывітанне з Радзімы нам вельмі дарагое. Я ўпэўнена: штодзённа кожны з нас, адрываючы чарговы ліст календара, у думках пераносіць сябе на Радзіму, успамінае з цеплынёй свае родныя мясціны і тых людзей, якія не забываюць пра нас і радуецца нашым сэрцам падобным праяўленнем увагі».

Пісьмы гэтыя з розных краін прыведзены тут не выпадкова. Кожная карэспандэнцыя з-за мяжы напоўнена вялікім пачуццём любові да Радзімы. Чытачы газеты, што жывуць удалечыні ад Айчыны, усёй душой цягнуцца да яе, з вялікай увагай сочаць за ўсімі падзеямі, якія адбываюцца ў нашай краіне.

Падзеі гэтыя значныя. Яны мяняюць аблічча краіны. Сутнасць вялікіх перамен, перспектывы развіцця ярка акрэслены ў документах нядаўня прайшоўшага XXVII з'езда КПСС. Гэтыя дакументы публікаваліся ў нашай газеце. І, мяркуючы па пісьмах, што прыходзяць у рэдакцыю, нашы чытачы ўважліва з імі пазнаёміліся. Яны з задавальненнем адзначаюць, што гістарычныя рашэнні з'езда адлюстраваныя інтарэсамі, спадзяванні і надзеі савецкага народа, спадзяванні на мірную будучыню народаў усяго свету.

«Мне, адарванаму ад Радзімы, — піша Аляксей Ажыганаў з Аўстраліі, — прыемна ўсведамляць, што ў Савецкім Саюзе паспяхова пачата выкананне планаў пяцігодкі. Вызначаны асноўныя шляхі эканамічнага і сацыяльнага развіцця краіны на бліжэйшы час. Гэта вельмі здорава! Ніхто з нас, хто жыве за рубяжом, не сумняваецца, што гэтыя планы будуць не толькі выкананы, але і перавыкананы. Наша Айчына стане яшчэ багацейшай, яшчэ больш магутнай. Радасна ўсведамляць, што ў савецкіх людзей ёсць усё, каб ажыццявіць задуманае. Але душа мая баліць, калі чытаю ў прэсе пра тое, як нахабна вядуць сябе імперыялісты. Ад безразважных учынкаў іх утрымлівае ваенная магутнасць Савецкай дзяржавы».

«Я ўвесь час успамінаю наш піянерскі лагер «Зорны». Мне вельмі шкада было пакідаць яго, расставацца з сябрамі, — дзеляцца сваімі ўражаннямі Эдзік Лангстон з Англіі. — Я перапівася з некаторымі з іх. Я ўжо вялікі і цяпер пастараюся паехаць у Савецкі Саюз па пучэйцы бюро маладзёжнага турызму «Спутнік».

А вось, што піша наша добрая знаёмая з Бельгіі Ефрасіня Ільіна:

«Мая паездка на Радзіму летась была самай незабыўнай. Якія ўражанні аб жыцці савецкага народа? Гэта не жыццё, гэта проста прыгажосць! Хаця некаторыя з людзей самі гэтага не разумеюць. Яны прывыклі і ўпэўнены, што толькі так і павінна быць. Ва ўсіх ёсць работа, для дзяцей сады і школы, бясплатная адукацыя, медыцына. Няма такіх падаткаў, як у нас. Як толькі працуеш, адразу ўспамінаеш, што трэба адкрываць кашалёк. Плаціць трэба абсалютна за ўсё. Напрыклад, майму мужу зрабілі аперацыю. Яна каштавала 15 000 франкаў. А іх жа трэба зарабіць. Цяжка жыць тут рабочаму чалавеку. Толькі на Радзіме адчуваю сябе зусім свабодна. Вельмі хачу зноў сустрэцца з вамі».

Пабываць на Радзіме, сустрэцца з роднымі і бліжэйшымі людзьмі мараць усе суайчыннікі, што жывуць за мяжой. Але ўдаецца гэта не заўсёды і не кожнаму. Далёка не кожны можа сабраць сродкі на такую паездку.

«Была мара прыехаць сёлета ў нашу родную Беларусь, у мой горад Магілёў, у цудоўны Мінск з яго новым метрам. Пабываць яшчэ хоць раз, — піша ў сваім пісьме Леанарда Малеева з Італіі. — Але нічога не атрымаецца: нядабрый ў мяне навіны. Наш гаспадар прадае дом. Дык трэба ці купляць кватэру, дзе я жыў, ці пакідаць яе. Купіць хто яе зможа? Каштуе 60-65 мільёнаў лір. А знайсці другую вельмі цяжка, і таксама трэба плаціць шалёныя грошы за месяц. Вось далі тэрмін да верасня выехаць з кватэры. Не ведаю, што і рабіць. Родным яшчэ не пісала, не хачу засмучаць раней часу. Вось такая справа. Вельмі вялікая праблема з жыллем. А гавораць «свабодная» краіна. Свабода ёсць, але толькі для тых, у каго кішэнні набіты грошамі. Простым людзям з кожным годам жывецца ўсё горш. Цэны растуць ужо не па месяцах, а па тыднях».

Сёння сярод пісем суайчыннікаў, якія прыходзяць да нас у рэдакцыю, няма ніводнага, дзе б не сустракалася кароткае, але вельмі дарагое ўсім нам слова «мір». Аб міры пішуць усе. Тыя, хто сам прайшоў праз суровыя выпрабаванні і цяжар вайны, людзі пасляваеннага пакалення і нават дзеці.

ступіў з Заявай, у якой прапаноўваецца канкрэтная праграма ліквідацыі да 2000 года ядзернай зброі. Выказаная нашай краінай рашучасць пайсці на самыя радыкальныя меры ў галіне раззбраення з'яўляецца ў вышэйшай ступені гуманным крокам, праяўленнем клопату аб бяспецы ўсіх жыхароў зямлі. Іменна так ацанілі гэтую Заяву нашы суайчыннікі ў сваіх пісьмах. Яны таксама адзначаюць, што, на вялікі жаль, прэса вядучых капіталістычных дзяржаў, хаця і не змагла зусім замаўчаць гэта, але нідзе тэкст Заявы не быў апублікаваны поўнасцю.

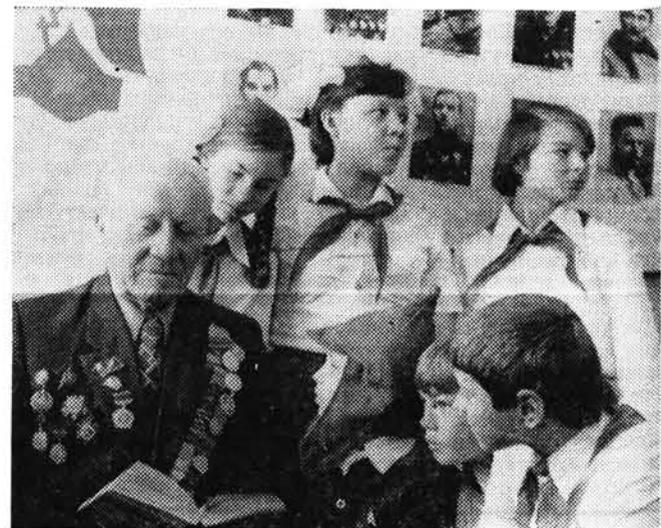
«Я цалкам згодны з усім, што гаворыцца ў Заяве Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 15 студзеня. Яна дае нам надзею на мірную будучыню, — выказвае свае думкі Юрый Расадзінскі з Аўстраліі. — Мярне асабліва парадавала, што ў вашай газеце гэта Заява была апублікавана і на англійскай мове, і я змог даць яе пачытаць аўстралійцам. Для іх усё прачытанае з'явілася сапраўдным адкрыццём. Многія з іх прытрымліваюцца прагрэсіўных поглядаў, і гэта Заява будзе для іх добрай зброяй у спрэчках з палітычнымі праціўнікамі разрадкі».

Адабраючы крокі Савецкага ўрада, накіраваныя на захаванне міру, суайчыннікі выказваюць глыбокую заклапочанасць тым, што нашы прапановы не знаходзяць падтрымкі ў капіталістычных краінах і перш за ўсё ў ЗША.

«Мы вельмі занепакоены і абураны тым, што шматлікія прапановы Савецкага Саюза па ўмацаванню міру, па сутнасці, ігнаруюцца адміністрацыяй ЗША, — піша Іосіф Казак з Канады. — Бель дом працягвае весці палітыку з пазіцыі сілы, пагражае народу Нікарагуа, адкрыта гаворыць аб магчымасці ваеннай агрэсіі супраць Лівіі. У Вашынгтоне да сённяшняга дня не разумеюць, што часы «вялікай дубінкі» даўно прайшлі. У ядзерны век адносіны паміж краінамі павінны будавацца па-новаму. Інакш можа здарыцца непапраўная катастрофа».

З такой палітыкай адміністрацыі ЗША не хочучы мірыцца прагрэсіўныя сілы планеты. Ва ўсіх краінах усё большы размах набывае рух барацьбітоў за мір: гэта мітынгі і дэманстрацыі пратэсту, лагеры міру, збор подпісаў пад заклікамі да раззбраення. Ва ўсіх такіх мерапрыемствах актыўна ўдзельнічаюць і нашы замежныя суайчыннікі.

«Няма нічога даражэй за мір, — піша Уладзімір Гаўрыцкі з Канады. — І мы ўпэўнены, што пераможам, бо на варце міру і дружбы паміж народамі стаяць усе людзі добрай волі. А іх большасць».

Васіль ГАЛАУЧАНСкі — вядомы ў горадзе Крычаве чалавек. Ён абараняў маладую Савецкую рэспубліку ў грамадзянскую вайну, змагаўся ў Вялікую Айчынную. Яму ёсць пра што раскажаць моладзі.
Фота В. БЫСАВА.

НА ПРОСТОРАХ РОДИНЫ

БИЛИБИНСКАЯ АТЭЦ

О Билибинской атомной теплоэлектростанции (АТЭЦ) рассказывает начальник Всесоюзного промышленного объединения по атомной энергетике «Союзатомэнерго» Геннадий ВЕРЕТЕННИКОВ.

Билибинская АТЭЦ, которая находится на северо-востоке Сибири, по современным масштабам велика: ее электрическая мощность 48 МВт. Для сравнения — под Одессой возводится АТЭЦ на 2 000 МВт. Но тем не менее создание Билибинской станции имеет важное значение для развития атомной энергетики СССР.

Прежде всего это первая в стране АТЭЦ, открывшая путь к сооружению более мощных станций этого типа. К началу ее строительства в мировой практике не было опыта создания ядерных энергоисточников в условиях Крайнего Севера, где длительная зима с температурой воздуха до минус 60 градусов Цельсия, вечнотермальный грунт. Теперь доказано, что АТЭЦ можно строить и успешно эксплуатировать в этих суровых краях.

Эксплуатация Билибинской станции свидетельствует о высокой эффективности применения атомной энергии для электро- и теплоснабжения труднодоступных районов, не располагающих ресурсами органического топлива.

Важен и экономический аспект — создание АТЭЦ позволило улучшить снабжение электроэнергией и теплом Чаун-Билибинского горнопромышленного района. В Советском Союзе большое внимание уделяется освоению ресурсов полезных ископаемых на Крайнем Севере. Поскольку формирующиеся здесь горнопромышленные районы территориально разобщены, энергетические мощности в этих краях наращиваются в рамках развития сложившихся и создания новых локальных энергоузлов и энергосистем. Они базируются на сравнительно небольших источ-

НАСИЛИЕ КАК СРЕДСТВО САМОУТВЕРЖДЕНИЯ

НЕОФАШИЗМ И МОЛОДЕЖЬ

На молодых мир возлагает сегодня особые надежды. Их энергия, энтузиазм, задор важны и необходимы для сохранения жизни на Земле, устранения угрозы термоядерной катастрофы, решения многих глобальных проблем современности. Однако есть в мире и такие силы, которые хотели бы присущие молодежи качества попытаться использовать для обострения международной обстановки, атаки на силы демократии и прогресса. Именно поэтому молодежь стала сегодня одним из главных объектов пропаганды неонацизма.

Неонацистская программа идеологической обработки молодежи и ее активного отряда — студенчества исходит, например, из естественного стремления молодых людей к активным действиям, к идеалу, во имя которого они готовы принести жертвы, к познанию нового. Паразитируя на политической незрелости, повышенной эмоциональности, максимализме молодых людей, неонацистские пропагандисты максимально учитывают многие социально-психологические особенности молодежного сознания. А именно: свойственную молодым впечатлительность, откровенность и прямолинейность, достаточно развитый скептицизм, бунтарские склонности. Неонацистская демагогия активно использует и широко распространенные среди западной молодежи чувства одиночества, тоски, грусти, помогающие формированию своеобразной «философии» юношеского пессимизма.

Активная политическая и идеологическая обработка молодого поколения Запада в духе неонацизма не проходит бесследно. Вот результат: только в странах Западной Европы разного рода молодежные фашистские и профашистские организации объединяют ныне более 330 тысяч человек.

КАК ЭТО ДЕЛАЕТСЯ...

Почему определенная часть молодежи в буржуазных странах готова к восприятию неонацистской политической доктрины? Что заставляет ее обратить свой взор на правэкстремистские организации и выступать против демократического движения?

Методы, применяемые неонацистами в работе с молодежью, довольно просты. Это и прославление фашистского прошлого, его «героизация». И лесть, и переоценка молодежного критицизма. И обман (вседозволенность под защитой «авторитета и поддержки в верхах» неонацистских партий), и умышленное замалчивание идеологических постулатов неонацизма. При этом мотивы приобщения молодых к неонацизму мало кого интересуют, как впрочем и теоретическая подготовка будущих членов крайних правых партий («важна только практика»). Ведь по-неонацистски это вполне «обосновывает» высказывание Геббельса о

том, что «чем больше обо всем знаний, тем... меньше решимости выступить в пользу определенного мировоззрения». Отсюда и формирование определенных, вполне устойчивых стереотипов мышления молодых неонацистов.

«У нас не было никакой идеологии, — вспоминал, к примеру, один из бывших боевиков итальянских неонацистов. — Когда на занятиях, проводимых «ветеранами» партии (Итальянское социальное движение), заходила речь о том, как вновь захватить власть, то вывод всегда был один: заставить противника первым начать гражданскую войну. «Надо, чтобы коммунисты, хотя они этого и не хотят, вышли на улицы». «Постоянно вызывать недовольство людей; если надо, раздражать и возмущать провокациями...» При этом, организуя провокации и террористические акты, неонацисты обставляют все таким образом, чтобы у людей не возникло сомнения в том, что это дело рук коммунистов. С этой же целью они призывают, например, молодых вступать в ряды компартий и своими действиями пытаться провоцировать коммунистов на различного рода акции и кампании, выгодные правым.

Каков же путь к этим и подобного рода действиям? По-неонацистски единственный — террор и насилие. И потому неонацистская пропаганда методично внушает молодежи: «Фашист без оружия немислим, фашист, который не одержим страстью к оружию, не существует... насилие надо понимать как разумное средство и очищающий элемент».

То, что молодые люди, даже выходцы из беднейших и пауперизированных слоев, не хотят сегодня быть слепыми исполнителями чужой воли, а требуют участия в выработке той идеологии, защищать которую их призывают с оружием в руках, также учли неонацистские политические провокаторы. Это стремление молодежи они удовлетворяют, однако, также по-своему, организуя, например, сеть нелегальных лагерей военной и теоретической подготовки молодых членов неонацистского движения. Полученные в них под руководством «опытных специалистов» «знания» юноши затем активно отрабатывают на практике: участвуя в погромах, в нападениях на демонстрантов, в террористических актах, в путчах на улицах и площадях...

...И К ЧЕМУ ЭТО ПРИВОДИТ

О «воспитательной работе» неонацистов свидетельствуют и их программные документы. К примеру, программный

документ неонацистской федерации студентов университетов Италии (FUAN), призывающий: «Бить всех... Бить даже тех, кто стал на колени. Эскалация должна быть постепенной, но стабильной: бить и исчезать». Насилие как единственно возможное средство для самоутверждения, как способ и возможность исправить «исторические ошибки», совершенные предшествующими поколениями, объединяет и молодых неонацистов из западногерманской организации «Викинг-югенд».

Определенные стереотипы мышления, сформированные под воздействием неонацистской пропаганды, свойственны подросткам, вовлеченным в правэкстремистские группы ряда европейских стран. В ФРГ, например, по официальным данным, число молодых людей с «ярко выраженной склонностью к применению насилия» постоянно увеличивается.

Результаты подобного «воспитания», кроме того, четко вписываются и в современную картину оживления реваншистских и антикоммунистических настроений, к примеру, в той же Западной Германии. Они с новой силой подтверждают при этом вывод о том, что там, где антикоммунизм и антисоветизм возведены в ранг государственной политики, неонацисты чувствуют себя особенно вольготно. «Мы должны заполучить прежний рейх, все, что... отняли у нас за две войны... денежные мешки Англии и Америки, евреи и коммунисты, — заявил, например, в газете «Die Zeit» 17-летний «викинг».

«ЧТО Я СЛЫШАЛ О ГИТЛЕРЕ...»

Усилиями пронацистских «просветителей» в Западной Германии, например, память значительной части молодежи относительно гитлеровского периода в истории этой страны ныне похожа на чистую страницу. Страницу, на которой лидеры и теоретики неонацизма могут написать все что угодно. При этом, следуя традициям геббельсовской пропаганды, они ориентируются в своей деятельности прежде всего на молодежь, которую в течение многих предшествующих лет подготавливали к восприятию антикоммунистических, реваншистских идей, сознательно пытаясь лишить ее «политической памяти».

О результатах этой целеустремленной обработки сознания целого поколения молодых людей, не сталкивавшихся непосредственно с фашизмом, наглядно свидетельствуют, к примеру, данные, приведенные в книге американского следователя Д. Боссмана «Что я слышал

о Гитлере...». Содержащая социологический анализ ответов трех тысяч учащихся различных западногерманских учебных заведений в возрасте от 11 до 19 лет на вопросы о том, что они знают и что думают о «фюрере», эта книга, как говорится, не нуждается в комментариях. К примеру, некоторые из опрошенных утверждают, что Гитлер «проводил коммунистическую политику, которая соответствует политике ГДР». По мнению других — «представлял социалистическую партию...» В одной из анкет говорится, что «Гитлер был лидером НАТО», в другой — «королем», в третьей же — «руководителем немецкой демократии»...

«СВОБОДНЫЕ» ОТ ЧЕГО!

Невежество в отношении прошлого, нежелание разобраться в настоящем, патологическая, иррациональная злоба против смутно различимых врагов, стремление к определенности собственного положения и одновременно готовность подчиниться более сильному — таково в общих чертах сегодня мировоззрение молодого неонациста, не лишенное при этом национализма и расизма, антикоммунизма и традиционализма.

Анализ социального состава неонацистских террористических отрядов показывает и то, что в большинстве своем — это молодежь, не нашедшая места в жизни и пополнившая ряды так называемых «свободных людей». «Свободных» от чего? От работы, как безработные. От моральных ценностей буржуазного общества, в том числе и имеющих непреходящую общечеловеческую значимость. От конкретных политических ориентаций, ибо официальную идеологию правящих буржуазных партий они считают неприемлемой, как лицемерную и лживую, а идеологию социализма отрицают, как «тоталитарную», угрожающую свободе индивидуальности.

Фактически лишенные подлинной свободы, определяемой Ф. Энгельсом «как способность принимать решения со знанием дела», они оказываются под бременем свободы мнимой. Становятся игрушкой в руках политических дельцов, авантюристов и провокаторов.

Молодой человек, преспокоенный физической и духовной энергии, который ищет цель в жизни и стремится утвердить себя как личность, особенно остро нуждается в руководстве, правильно ориентирующем его в сложном мире. Вот почему борьба против фашистской демагогии, за политическое просвещение молодежи на основе подлинно гуманных человеческих принципов — это борьба за будущее человеческой цивилизации, за демократию, за прогресс.

Александр РЯБОВ,
кандидат философских наук.
(АПН).

никах энергии и тепла (от одного десятка до нескольких сот мегаватт). Причем развитие традиционной теплоэнергетики здесь сопряжено со значительными трудностями из-за необходимости доставлять органическое топливо за тысячи километров.

Для Билибинской АТЭЦ проблемы транспортировки горячего не существует — для нее нужно всего 40 тонн ядерного топлива в год. Количество же тепловой энергии, вырабатываемой реакторами за год, соответствует сжиганию 230 тысяч тонн условного топлива. Себестоимость электроэнергии — в два с лишним раза ниже, чем на бывшей Билибинской дизельной электростанции, а тепловой энергии — в 2-2,5 раза ниже, чем на котельных поселка Билибинно.

На АТЭЦ установлены канальные водографитные реакторные установки, генерирующие насыщенный пар по одноконтурной схеме. Опыт работы станции свидетельствует о высоких эксплуатационных качествах этих агрегатов, подтверждает эффективность принятых при разработке решений, которые, в частности, учитывали необходимость работы станции в режиме переменной нагрузки. Это — естественная

циркуляция теплоносителя; конструкция контура, обеспечивающая необходимые динамические характеристики в переходных режимах; теплообменные элементы, способные работать в режиме переменных нагрузок. Использовались как уже хорошо зарекомендовавшие себя решения, так и принципиально новые, например, естественная циркуляция теплоносителя, улучшение газовой атмосферы в реакторном пространстве за счет применения графита с уменьшенным содержанием хлоридов и газового контура с постоянной прокачкой азота через ячейки топливных каналов.

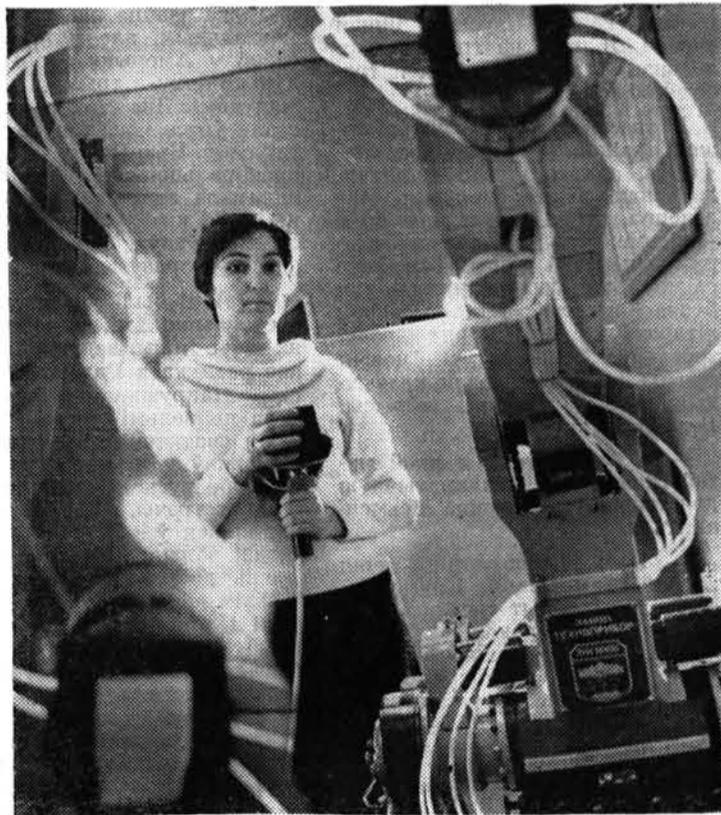
На Билибинской станции применяется трехконтурная схема теплоснабжения, которая надежна и безопасна в радиационном отношении. При этом пар, генерируемый в реакторе, подогревает воду теплосети до 150 градусов Цельсия (второй контур), она направляется на расстояние 3,5 километра к сетевым водо-водяным теплообменникам теплового пункта поселка и затем возвращается на АТЭЦ при температуре 80 градусов. Отопительная сеть поселка и сеть горячего водоснабжения — третий контур. Тепловой пункт отлучает тепло на отопление

и горячее водоснабжение (температура воды соответственно 70-95 и 65-70 градусов).

Как показывают исследования, вода, поступающая к потребителям, радиационной опасности не представляет: ее удельная активность имеет те же значения, что и исходная вода из водохранилища. Уровень радиактивности в районе АТЭЦ практически соответствует естественному фону. В целом радиационная обстановка на станции на уровне проектной, а во многих ее помещениях интенсивность дозы ионизирующих излучений в несколько раз ниже проектной. Активность радионуклидов и аэрозолей, выбрасываемых через вентиляционные трубы, в 10 раз ниже предельно допустимой нормы. Таким образом, Билибинская станция не только эффективный, но и безопасный энергоисточник.

Создание Билибинской АТЭЦ важно не только в экономическом отношении, но и в социальном: улучшились бытовые условия жителей поселка Билибинно, закрыто около десятка малоэкономичных котельных, загрязнявших окружающую среду, введен в эксплуатацию плавательный бассейн.

(АПН).

Несколько лет назад в Белорусском политехническом институте начали готовить специалистов по роботам и робототехническим системам. Ныне этот факультет стал одним из самых популярных среди абитуриентов. Интересная, открывающая широкие перспективы профессия привлекает молодежь.

НА СНИМКЕ: инженер Елена ХУСИД готовит промышленный робот к занятиям со студентами.

Фото Е. ПЕЩЕЦКОГО.

ПАЭТ ПАСЛЯ ЗАМЕЖНОЙ КАМАНДЗІРОЎКІ

«ТРЫ ЖАЛУДЫ ЗВІНЯЦЬ МНЕ АБ АЙЧЫНЕ»

Мінула вясенню ў газеце «Русскі голас» мы прачыталі невялікую заметку-водгук пра сустрэчу, што адбылася ў Нью-Йорку, сустрэчу суайчыннікаў з нашай дэлегацыяй, якая прыехала на юбілейную саракавую сесію Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. З публікацыі вынікала: землякам асабліва запамнілася выступленне беларускага паэта Васіля Зуёнка, які чытаў свае вершы. Крыху пазней, на пачатку сёлета года, да нас у рэдакцыю было даслана запрашэнне на традыцыйны літаратурны вечар з цыкла «Пісьменнік у замежнай камандзіроўцы», на якім у сталічным Доме літаратара Васіль Васільевіч збіраўся падзяліцца сваімі ўражаннямі ад паездкі.

Пытанніў да яго ў той вечар было шмат: зразумела, у першую чаргу — пра работу сесіі, і праблемы, якія вырашаліся на ёй. Прысутных цікавіла жыццё амерыканскіх працоўных, як яны ставяцца да нашай краіны, да нас. Атмасфера гутаркі была шчырай і напружанай, абразычлівай, калі тычылася непасрэдна простых людзей Злучаных Штатаў Амерыкі. І кожнаму, хто быў у зале, здаўся б недарэчным і проста злосным і сцвярдзэнні, якія, на жаль, яшчэ можна пачуць ад нашых ворагаў: маўляў, пісьменнікі ў дэлегацыю ўключаюцца толькі дзеля таго, каб потым прафесійна і «не ў лепшым святле» паказваць Амерыку і амерыканцаў. З гэтага і пачалася наша гутарка з **Васілём ЗУЕНКАМ**.

— Безумоўна, ніякага такога «злага намеру» я не меў. І тым больш «заданія» «біць» некага ці нешта «ўзрываць» у мяне не было. Мне, як і ўсякаму чалавеку, і асабліва творчому, хочацца больш пабачыць у свеце, пазнаць нешта невядомае для мяне, асэнсаваць яго. Аб Злучаных Штатах, як дарэчы, і аб іншых краінах свету, мы ведаем нямала. Але, як кажуць, убачыць сваімі вачамі, адчуць сваім сэрцам — зусім іншая справа. Я ехаў на грамадскаму абавязку і па ўнутраных патрэбах творчага чалавека.

І, зразумела, сустрэчы з чужой краінай, уражанні ад убачанага, адчутага самі падтурхоўваюць пачынаеш пісаць. Мне здаецца, зусім натуральна, бо я — пісьменнік, і ў гэтым — патрэбнасць маёй душы. Так было са мной, так было з іншымі, так будзе і надалей. І не толькі з літаратарамі. Музыкант услухоўваецца ў новыя гукі, новыя рытмы, мастак заўважае незвычайныя фарбы, адценні, абрысы. Без гэтага нельга.

— І ўсё ж такі, з якой мэтай іменна ў дыпламатычную дэлегацыю ўключаюцца пісьменнікі?

— Паэт, пісьменнік — перш за ўсё грамадзянін. Кругагляд, сацыяльны вопыт творчага чалавека пашыраюць і ўзмацняюць дзелавыя магчымасці дэлегацыі. Наогул у нас ужо ўсталялася добрая і трывалая традыцыя: на сесіі Асамблеі ААН побач з прафесійнымі дыпламатамі едуць людзі іншых прафесій, прадстаўнікі розных грамадскіх арганізацый. Іх веды ў той ці іншай канкрэтнай галіне тут вельмі дарэчы, бо на пасяджэннях узнікаюцца разнастайныя пытанні — і культурныя, і эканамічныя, і сацыяльныя.

Важны, як мне здаецца, і яшчэ адзін аспект. За тры месяцы работы ў нас адбываецца шэраг сустрэч, гутарак з самы-

мі рознымі людзьмі. І я пераканаўся, што часта слова пісьменніка кранае больш, чым доўгія лекцыі.

— Васіль Васільевіч, свядома ці падсвядома, але, мабыць, увесь час вы параўноўвалі сваю Радзіму і той край, дзе прыйшлося пабываць?

— Аднойчы, калі Аляксандр Блок чытаў «Італьянскія вершы», прагучала просьба з залы пачытаць пра Расію. Паэт спамурнеў і адказаў: «Гэта ўсё пра Расію».

Сапраўды, калі апынешся ў чужым краі, бачыцца ўсё як бы на фоне Радзімы. Што б ні спаткаў, што б ні пачуў, абавязкова мільгане «А ў нас вась гэтак...» Кожная паездка, сустрэча дае магчымасць зірнуць на сваю Радзіму, на сябе некай пановаму і, магчыма, даведацца пра тое, што зблізку і не заўважыш. Несумненна, мастак заўжды глядзіць на свет вачамі свайго народа, свайі зямлі.

Ва ўсіх нашых пісьменнікаў, што пабывалі ў Злучаных Штатах (а гэта Броўка, Танк, Панчанка, Бурэвін, Бардулін і іншыя), ёсць творы, дзе вобраз Радзімы як бы высвечваецца — ці па кантрасту, ці па асацыяцыі — рэаліямі амерыканскімі. А Максім Танк, наогул, толькі адштурхнуўшыся ад «замежнай дэталі», напісаў свой адзін з самых беларускіх вершаў «Смаленне кабана». Далёка ад Радзімы — у Нью-Йорку — з'яўляецца на сталае кавалак дамашняга, прывезенага з сабой у камандзіроўку сала. І як тут дычула роднай Беларуссю, колькі набегла ўспамінаў!.. І нават самыя звычайныя рэчы, звязаныя з домам, рабіліся найдаражэйшымі тут, на чужой зямлі, выклікалі шчырае пачуццё. Можна, калі б не тая паездка праз акіяны, Танк і не напісаў бы гэты цудоўны верш. Карацей: глядзячы на чужое, яшчэ больш і глыбей думаеш пра сваё. Так і я — не выключэнне — успамінаў свой родны кут, сваю вёску Мачулішча...

Можна здацца некаму і сентыментальным, але я прывёз з сабой у Амерыку з дому дубовую галінку з трыма лістамі і жалудамі. Яна стаяла ў мяне на сталае ўвесь час, пакуль знаходзіўся ў Нью-Йорку. Аднойчы прыбіральшчыца ненаўмысна адламала адзін жалуд. І, верыце, як я яго ўсё прыклеіваў, прымацоўваў... Хто быў далёка ад дому, зразумее мяне.

— А ці былі ў вас сустрэчы з суайчыннікамі, людзьмі, якія, як ніхто іншы, ведаюць, што такое разлука з Радзімай?

— Напружаная работа пакідала не вельмі многа часу на такія спатканні. Але яны былі. Выхадцаў з Беларусі мы бачылі ў Клубе рускай кнігі пры ААН і на сустрэчы, пра якую паведамлялася ў «Русском голасе». Людзі збіраліся розныя. Большасць добразычлівыя, шчырыя ў сваім пачуцці да Радзімы. А былі і такія, хто і хацеў бы прыехаць на Беларусь, ды пабойваецца, мабыць: мінулыя грахі трымаюць... Была сустрэча і ў Нью-Джэрсі, куды нас, беларусаў, запрасілі з сабой члены дэлегацыі Украіны.

Наогул, і пагутарыць давялося, і выслухаць словы чалавечага смутку, і просьбы перадаць паклон роднай зямлі...

— Васіль Васільевіч, можа вы прапануеце нашым чытачам што-небудзь з вашага, так сказаць, «Нью-Йоркскага шпытка»?

— З задавальненнем.

Гутарку правяла
Галіна УЛІЦЕНАК.

У НОЧ УРАГАНА ПА ІМЕНІ «ГЛОРЫЯ»

Мяне разбудзіць вецер незямны,
Прадкаваны, паказаны, фатальны,—
Такі — што ўвесь шыбуець валуны,
Такі — што дождж сячэ гарызантальна.

За тыдзень каментатары крычаць —
Ахрып дынамік, змогас тэлевізар:
З кватэры не вылазь, хоць і смяльчак,
І не хадзі, крыў божа, па карнізе.

Мяне ўначы разбудзіць ураган,
Што па-жаночы — Глорыя — завецца,
І ў нейкі чорны, нібы смерць, прагал
Мой светлы сон раптоўна абарвецца.

А ў гэтым сне быў Дзмітрый Кавалёў,
Паэт з душой крынічнай, і спаткацца
Нам выпала вась так — між каралёў
І між міністраў самых розных нацый —

Вось гэтых, Аб'яднаных, што ў хаўрус
З'яднаць і нам, паэтам, не ўдалося.
З-пад нашай Веткі — рускі беларус —
Ён прыклад даць хацеў уласным лёсам.

І хоць пагрозы раздзіраюць свет,
Ды сёння ў кволым і наіўным свеце,
Як гаварыў яшчэ адзін паэт,
Пануе стылы цар — пануе вецер.

Вось ён ідзе, віхурыцца, ляціць —
За кожную секунду сорок метраў...
А я не сплю — мне іншы смерч карціць,
Што выбухнуць імкнецца з іншых нетраў.

І пестуюць яго, і па суду
Ён не праходзіць між забойцаў брудных,
Падкормку ў яслі з долараў кладуць —
Па дваццаць пяць мільёнаў у секунду...

Амерыка, ты «Глорыю» ўсупрэць
На трагедыіны п'едэстал узносіш.
А ты не бачыла нявыплаканых слёз
Тых мацярок, што ў полымі галосцяць!

Ты лічыш за трагедыю, што ток
Не паступае сёння ў халадзільнік,
Што вецер збіў страху і знёс флагшток,—
А ты па мінным полі не хадзіла!..

Васіль ЗУЁНАК

Тады пакінь крычаць пра валуны,
Пра дождж, што ўтульнасць патривождж
тлумам,—

Б'юць у Хатыні памяці званы —
Дык памаўчы. Тут лепш адно — падумаць

СТРОФЫ

НА ДУБОВЫХ ЛІСТАХ

Амерыка смяецца: «Сантымент!..»
Амерыка не любіць сантыментаў...
Ды кепікам цана — ламаны цэнт:
Я з іншых, як гавораць, кантыкентаў...

Дубовая галінка на сталае:
Тры жалуды і тры лісты разніць...
Ад скрухі тут бы азалеў, але —
Гляджу на іх, калі душа заные,

І грэюся, як ля цяпельца, я,
Што ўзяў з сабой і што дамоў вяртае...
Тры жалуды і тры лісты, сям'я,—
Як наша тройца, хоць і не святая:

Айцец, і сын, і дух наш добры — ты,—
Не раз'яднаць ні дням, ні далячыням...
Шумяць дубровай нашай тры лісты,
Тры жалуды звяняць мне аб Айчыне.

РАЗВІТАННЕ

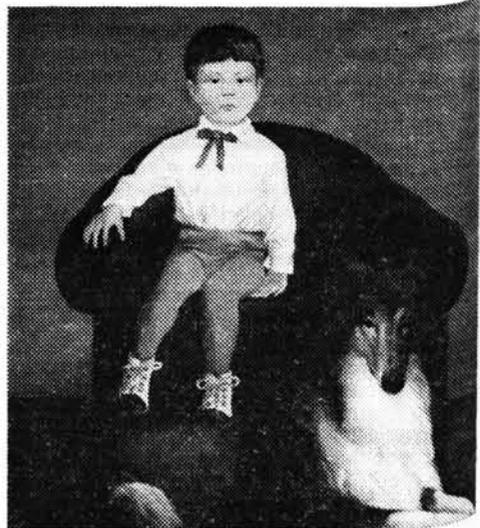
Я з неба гляджу, як анёл,
На грэшных віроў тваіх заверці...
І добрае, і насланне,—
Не тоне бязгучна ў памяці.

Не раз, пэўна, буду і я
Ісці да цябе напамінам:
Ёсць людзі, і ёсць зямля,
І выжыць яны павінны.

Усё зразумей, Нью-Йорк,—
Для гэтага і сустракаліся,
Хоць дзень мой чаканнем прагорк,
І дома — мяне зачкаліся.

У дружбе сардэчнай з табой
На ростані мы не кляліся.
Жыві, Нью-Йорк, сам сабой.
А я — уразаюся ўвысі.

І слёз развітальных няма.
Хоць можна было б і расчуліцца..
Шывай — і руку трымай.
А мне ўжо — відно Мачулішча!

Нядаўна ў Каўнасе адбылася выстаўка твораў маладых беларускіх мастакоў. На ёй прадставілі свае жывапісныя і графічныя работы 52 аўтары. Выстаўка прыцягнула ўвагу літоўскіх глядачоў свайёй тэматычнай і жанравай разнастайнасцю. На карцінах яны ўбачылі сённяшні дзень Беларусі, яе сучасных герояў і герояў гісторыі.
НА ЗДЫМКАХ: работы з выстаўкі. В. АЛЬШЭУСКІ. «Дзёўчына з ландышамі», «Янка». Фота і тэкст І. СЛАУТЫ.

ГОСЦІ З ФРАНЦЫІ

Артысты з французскага горада Нансі падарылі мінскай публіцы тры вечары аднаактовых балетаў на музыку кампазітараў-класікаў і сучасных аўтараў. Асаблівы поспех выпаў на долю «Сімфоніі рэмажор» І. Гайдна і «Варыяцыі з «Пятрушкі» І. Стравінскага. Гэтымі канцэртамі завяршыліся іх гастролі ў СССР.

З Э. Траілін, мастацкім кіраўніком балетнай трупы, мы дамовіліся сустрэцца незадоўга да пачатку адной з рэпетыцый. Але размова ніяк не атрымлівалася: ёй трэба было тэрмінова вырашыць з адміністрацыяй дэталі будучага прадстаўлення, а як толькі вызвалілася, нечакана з'явіліся артысты акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР разам з галоўным балетмайстрам В. Елізар'евым.

— А я прывезла вам прывітанне ад Маі Плісецкай,— пазнаёміўшыся з беларускімі калегамі, сказала ім тады Элен.— Яна рэкамендавала абавязкова су-

стрэцца з вамі і паглядзець вашу харэаграфію ў фільме «Фантазія», дзе яна здымалася.

Госця з Францыі расказала, што ў Маскве і Ленінградзе трупы паказала ўжо 14 спектакляў. Але і ў Мінску артысты хваліліся гэтак жа, як і ў першы дзень гастроліў:

— У Швецыім Саюзе мы ўпершыню, а аб тым, што ў вас дасведчаная і патрыбавальная публіка, відома танцоўшчыкам усяго свету. Лічу, што паездкі, падобныя на гэту, даюць багаты матэрыял не толькі для творчых роздумаў, але і садзейнічаюць наладжванню ўзаемаразумення паміж народамі, служаць справе захавання міру на зямлі.

...Вечарам, пасля першага спектакля, мы сустракаліся з Э. Траілін. Яе твар святлілася радасцю:

— Мы рады, што наша мастацтва знайшло водгук у нашых сэрцах.

БУДНІ І СВЯТЫ СТУДЭНЦАКАГА САМАДЗЕЙНАГА КАЛЕКТЫВУ

ЗВЯРТАЮЧЫСЯ ДА СПРАДВЕЧНАГА

Усё пачалося сем гадоў назад, калі трэцякурсніца Мінскага інстытута культуры Валянціна Гладкая падрыхтавала да конкурсу мастацкай самадзейнасці групу студэнтаў Беларускага ўніверсітэта. Выступілі яны тады паспяхова, пагадзіліся на тым, што трэба працягваць пачатае, удасканальваць творчы калектыў. Вось тады і ўтварыўся фальклорна-этнаграфічны ансамбль «Неруш».

«Неруш» ранішні — роднае слова», — гаворыць у сваім вершы Рыгор Барадулін. А тут, акрамя слова, яшчэ і родная музыка...

Вольга Бяркова, студэнтка гістарычнага факультэта, мае музычную адукацыю, дарэчы, як і многія ў ансамблі.

— Народная песня заўсёды ўспрымаецца слухачамі, — гаворыць Вольга. — Мне здаецца, уражанне ад народнай песні, яе шчырасці і сардэчнасці непараўнальнае ні з чым.

— Для мяне вельмі важнае пачуццё, з якім мы выходзім сюды, з якім выходзім на сцэну, — дзеліцца сваімі думкамі выпускніца механіка-матэматычнага факультэта Марына Пугачэўская. — Тут я адчуваю сябе вольна і раскавана. Усе валю — добрыя, вясёлыя. Цяжка сказаць, ці гэта ўплывае на маіх сяброў з ансамбля, ці не. Хутчэй — і тое, і другое разам...

У ансамблі больш за 30 выканаўцаў: студэнты і выпускнікі амаль усіх факультэтаў універсітэта, людзі розных прафесій і, здавалася б, розных інтарсаў. Але ў «Нерушы» яны знайшлі агульны — той, без якога, па іх словах, ужо нельга ўявіць сябе. Можна, таму і не развіваюцца з ансамблем тыя, хто ўжо скончыў універсітэт.

Вось і атрымліваецца, што, нягледзячы на вучобу, працу, на хатнія клопаты, вечарамі прыходзяць яны на рэпетыцыі, разам едуць на канцэрты. Зноў Марына Пугачэўская: «Спяваць тое, што спявалі людзі сто, дзвесці, а можа, і болей гадоў назад! Удумаешся ў гэта і адчуваеш асаблівую адказнасць за кожную выкананую песню і перад сваімі сённяшнімі слухачамі, і перад тымі, хто яе нам пакінуў. Мы звяртаемся да спрадвечнага...»

...Ідзе рэпетыцыя. Люцца песні, пшчотныя і мілагучныя. Слушаеш і пачынаеш думаць пра тое, што і сапраўды існуюць колеры гуку, здаецца, што не толькі чуеш песню, але і бачыш яе.

А фарбы песень добра знаёмыя нерушаўцам, якія не толькі іх выконваюць, але і апрацоўваюць сабраны фальклорны матэрыял. Шмат што далі экспедыцыі ў вёскі Мінскай, Магілёўскай, Гомельскай абласцей. Заўсёды разам з выступленнямі ў вясковых клубах і дамах

культуры, а часам на фермах і палях удзельнікі калектыву і папаўняюць свой рэпертуар адной-дзвюма мясцовымі народнымі песнямі.

Немалая частка гэтых твораў увайшла ў праграму «Калядны абрад» — своеасаблівую інсцэ-

ніроўку старадаўняга беларускага свята. У ім — і песні, і танцы, і вострыя народныя жарты, і нават элементы тэатра. За гэту арыгінальную і цікавую пастаноўку ансамблю было прысвоена званне народнага.

А зараз «Неруш» пачынае рыхтаваць новую праграму, у якую ўвойдуць народныя песні, танцы, звязаныя з традыцыйным вясельным абрадам. Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР дазволіў ансамблю карыстацца сваёй багатай фанатэкай, і гэта вельмі дапамагае самадзейным артыстам у працы.

Разнастайныя паездкі і выступленні — заўсёды жаданыя для ансамбля, які імкнецца як мага шырэй прапагандаваць на-

родную песню. Памятныя гастролі адбыліся летась, увесну, калі «Неруш» ездзіў у Тульскую і Арлоўскую вобласці Расіі. Цікаваць да іх выступленняў была вялікая. Давалі па 2-3 канцэрты штодня. Было цяжка. Але стома знікала кожны раз, калі выходзілі на сцэну, чулі ўдзячныя апладысменты гледачоў.

А зусім нядаўна студэнцкі фальклорна-этнаграфічны ансамбль «Неруш» прыняў удзел у Міжнародным фестывалі фальклорных маладзёжных калектываў, што праходзіў у Балгарыі. Паездка ганаровая і вельмі адказная. Прадстаўіць на суд замежнай публікі малавядомы для яе беларускі фальклор — задача няпростая. Да таго ж нязвычайныя былі выступленні пад адкрытым небам. Але дамоў «Неруш» вярнуўся з залатым медалём.

А праца працягваецца. Рэпетыцыі — гэта будні, выступленні — святы «Неруша». Канцэрты ў БДУ, іншых вышэйшых навучальных установах, у працоўных калектывах, запісы на тэлебачанні і радыё — гэта таксама хутчэй за ўсё можна аднесці да святаў.

Маладзь і фальклор. «Гэта вельмі сур'эзна, — лічыць Аляксей Бурэйкін, супрацоўнік Інстытута кібернетыкі, выпускнік Беларускага ўніверсітэта, — сучасныя юнакі і дзяўчаты адчуваюць вялікае жаданне пазнаць ва ўсёй глыбіні сваю родную культуру. А самы просты, доступны шлях да гэтага — народная песня, народная творчасць».

М. КРАПАК.
НА ЗДЫМКАХ: выступае народны фальклорна-этнаграфічны ансамбль «Неруш»; салістка Анжэліка САВЕРЧАНКА; на сцэне мужчынская група ансамбля [злева направа]: Віталь ЛЮБЕЦКІ, Вячаслаў КРАМНЁУ, Сяргей ЯЦКЕВІЧ, Якаў СВІНОУСКІ.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Аляксей КУЛАКОЎСКИ

9 красавіка 1986 года памёр вядомы беларускі пісьменнік, дырэктар Літаратурнага музея Янкі Купалы Аляксей Кулакоўскі.

У некралогі, падпісаным савецкімі і партыйнымі дзеячамі, вядомымі беларускімі пісьменнікамі, гаворыцца:

А. Кулакоўскі нарадзіўся 24 снежня 1913 года ў в. Кулакі Салігорскага раёна ў сялянскай сям'і. Пасля сканчэння Рагачоўскай прафтэхшколы працаваў у шматтыражнай і раённых газетах, затым у газеце «Чырвоная змена», вучыўся ў Мінскім на-стаўніцкім інстытуце. У 1939 годзе Аляксей Кулакоўскі быў прызваны ў Чырвоную Армію. Ён актыўна ўдзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Камандаваў узводам, штурмавой ротай, быў тройчы паранены.

Першыя апавяданні Аляксея Кулакоўскага надрукаваны ў 1945 годзе, а праз два гады выйшла кніга «Сад». З таго часу беларускі і ўсесаюзны чытач часта сустракаўся з новымі творамі пісьменніка. Гэта былі кнігі на-рысаў, апавяданняў і апове-сцей. У 1970—1971 гадах вый-

шаў збор твораў пісьменніка ў 4-х тамах, у 1984-м — выбра-ныя творы ў 2-х тамах.

У апавесцях і раманах глыбока раскрыўся эпічны талент пісьменніка, прасякнуты народнасцю, партыйнай прыныцыповасцю. Аляксей Кулакоўскі распрацоўваў тэму пасляваеннага аднаўлення народнай гаспадаркі, станаўлення рабочага класа рэспублікі. Ён шмат зрабіў па ўслаўленню працоўнага гераізму шахцёраў Салігорска, ствараў многа запамінальных народных характараў, вобразаў нашых сучаснікаў. Пяро пісьменніка-камуніста надзейна служыла партыі, народу.

А. Кулакоўскі актыўна ўдзельнічаў у грамадскім жыцці рэспублікі і пісьменніцкай арганізацыі, выбіраўся дэпутатам гарадскога Савета народных дэпутатаў.

Баявыя і працоўныя заслугі А. Кулакоўскага перад Радзімай адзначаны ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Дружбы народаў, дзвума ордэнамі «Знак Пашаны», медалямі.

ШТОГОДНІК ПЕРАКЛАДНЫХ ТВОРАЎ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

„ВЕТРАЗЬ“

«Ветразь» — пад такой назвай выдавецтва «Юнацтва» ў Мінску пачало выпуск штогодніка дзіцячай літаратуры. На яго цёмна-блакітнай, колеру чыстага неба вокладцы распасцёрла крылы ў палёце добра знаёмая ўсяму свету птушка голуб — міжнародны сімвал міру. Летась беларускія дзеці атрымалі першую кнігу.

«Ветразь» — зборнік перакладных твораў літаратурна-братніх савецкіх народаў, краін сацыялістычнай сядружнасці, прагрэсіўных пісьменнікаў свету.

Перагорнем старонкі першага нумара.

Пачынаецца зборнік з уступу народнага пісьменніка БССР Івана Шамякіна. У звароце да юных чытачоў гаворыцца: «Сваімі творамі пісьменнікі заклікаюць мацаваць дружбу народаў, еднасць усіх людзей добрай волі ў барацьбе за мір на планеце — каб ваша дзяцінства было шчаслівым, каб яго ніколі не апаліла полымя вайны, каб над вамі заўсёды было мірнае неба».

У першым раздзеле — «Братэрства» змешчаны пераклады вядомых дзіцячых літаратараў Расіі, Украіны, Латвіі, Туркменіі і іншых рэспублік СССР. Беларускія хлопчыкі і дзяўчынкі працягваюць творы Сяргея Міхалкова і Агніі Барто, Багдана Чалага і Нуры Байрамава.

Перакладчыкі падрыхтавалі новую сустрэчу з дзядзькам Сцёпам-веліканам, адным з любімых герояў савецкай дзетвары.

Неяк ранкам дзядзьку Сцёпу Група стрэлася раят:
— Вы куды?
— Лячу ў Еўропу!
Толькі ў верасні — назад.
Ёсць білет і ёсць пуцёўка,
Самалёт Масква — Парыж...

Юныя чытачы, несумненна, з вялікім задавальненнем адправяцца разам са сваім дарослым сябрам у падарожжа — у французскую сталіцу. «Сядружнасць» — другі раздзел «Ветразя» 1985 года. Пачынаецца ён апавяданнямі балгарскага пісьменніка Вясліна Андрэева. Яны расказ-

ваюць пра Балгарыю даваенных часоў, калі ў грамадстве шырыўся пратэст супраць буржуазнага ладу краіны. Да барацьбы, якую вялі дарослыя, далучаліся дзеці. Вяслін Андрэеў — тонкі дзіцячы псіхолог. З глыбокім разуменнем юнай душы, з мастацкім майстэрствам ён падводзіць два лёсы, падлетка Ціхчы і дзяўчынку Міленкі, да культурна-нацыянальнай вяршыні, моманту жыцця, калі ў герояў наступае свядамае разуменне барацьбы, якую вядуць іх бацькі.

Такі ж матыў апавядання «Сын свайго Радзімы» чэхаславацкага пісьменніка Мілана Ярыша. Яго юны герой аддае жыццё ў барацьбе з фашыстамі за свабоду свайго народа. Подзвіг гэтага хлопчыка нагадае чытачам зборніка незабыўныя імёны нашых землякоў Колі Гойшыка, Марата Казея, іншых іх равеснікаў, якія таксама аддалі сваё жыццё за светлую будучыню.

Ёсць у кнізе і творы іншых жанраў, іншых тэм. Увогуле, трэба сказаць: беларускія дзеці атрымалі добрыя кніжкі падарунак. Без сумненняў, яны будуць з нецярпліва-сцю чакаць новых «Ветра-зяў».

Міхась СТЭЛЬМАК.

спадчына

МАСТАЦТВА «ТЭКСТЫЛЬнай ГРАФІКІ»

Набойку часам вобразна называюць «тэкстыльнай графікай», параўноўваюць яе традыцыйныя ўзоры з дэкарам старадаўняга кафлярства, разьбы па дрэву, ткацтва, вышыўкі. Усё гэта красамоўна сведчыць пра высокія мастацкія якасці набойкі — асобага віду аздаблення ўзорыстых тканін, вядомага на тэрыторыі Беларусі ўжо ў далёкім XII стагоддзі. Набіўныя малюнкi наносілі на гатовую лянную або баваўняную тканіну пры дапамозе драўляных дошак з выразнымі на іх паверхні рэльефнымі ўзорамі. Майстар-набойшчык, прыкладаючы дошку да тканіны і прыстукваючы зверху рукою ці драўляным малаточкам, набіваў такім чынам з дошкі алейнымі фарбамі або спецыяльным саставам на тканіне самыя разнастайныя дэкаратыўныя ўзоры, якія і зараз не перастаюць ураджаць нас сваёй вобразнасцю, лаканізмам, характэрным і дасканаласцю форм.

Побач з геаметрычнымі ў беларускай набойцы бытавалі шматлікія раслінныя матывы. Уяўленне пра іх даюць набоечныя дошкі з калекцыі Ленінградскага музея этнаграфіі народаў СССР, сабраныя вядомым беларускім этнографам Е. Раманавым у 1902—1903 гадах, а таксама дошкі з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея. Разглядаючы і параўноўваючы малюнкi набоечных дошак з гэтых музеяў, можна ўявіць, наколькі самабытна і арыгінальна выкарыстоўвалі народныя майстры матывы роднай прыроды для стварэння набіўных малюнкаў.

Для раслінных узораў беларускай набойкі характэрна прастата і невялікая колькасць дэкаратыўных элементаў у адным малюнку, якія пры сваім паўтарэнні ствараюць вельмі рытмічныя, нібы пульсуючыя жыццём кампазіцыі. Сярод самых простых кампазіцыйных пабудов расліннага характару можна вылучыць узоры «ў клетачку» і «ў ромбікі». Яны ствараюцца паўторам аднаго-двух элементаў, што чаргуюцца на паверхні тканіны. Сабраныя разам, такія элементы маглі б скласці вялікі букет раслін роднага краю: ад сціплых палых траўнак да больш буйных — лісцікаў дуба, ліпы, вярбы, кветак цюльпанаў, макаў, рамонкаў, васількоў і г. д. У простых формах, аказваюцца, укладзена столькі назіральна-

сці народных майстроў, умення ўбачыць у роднай прыродзе прыгожае, непаўторнае і звесці суму ўсіх сваіх уражанняў да максімальнай умоўнасці, што такімі менавіта выяўленчымі сродкамі без ценю натуралістычнасці і недарэчнай загрувашчанасці дэталямі ў народнай набойцы перадаецца вельмі трапна і пераканаўча характар беларускай флоры ва ўсёй яе разнастайнасці.

У другой палове мінулага стагоддзя побач з драўлянымі дэталямі, што ствараюць сілуэтны адбітак, пачалі выкарыстоўвацца ў малюнку набойных дошак металічныя пласцінкі і цвічкі, пры дапамозе якіх атрымліваецца тонкі контур і разнастайныя кропачкі. З таго часу пашыраным становіцца адлюстраванне дзёмухаўцоў, лёгкія шапачкі якіх перадаюцца пры дапамозе акружнасці, паўакружнасці ці формай у выглядзе падкоўкі, рытмічна запоўненай кропачкамі.

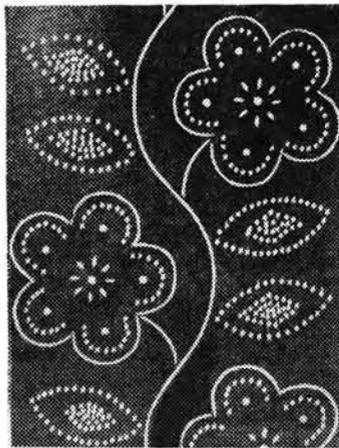
З расліннымі матывамі непарыўна звязаны кампазіцыйныя рашэнні ў выглядзе паралельна бягучых хвалістых палос, якія народныя майстры выкарыстоўвалі ў якасці своеасаблівага сцябла для кветак, дробных галінак, лістоты. Асабліва выразна і непасрэдна перадаюць такія кампазіцыі час вясновага цвіцення. Гронкі квітнеючай чаромхі, бэзу, рабіны, пупышкі вярбы — «пупыштыя коцікі», шапачкі дзёмухаўцоў і іншыя кветкі чаргуюцца паабал галоўнага сцябла, дапаўняюцца вузкімі лісточкамі. Іх рашэнне таксама надзвычай лаканічнае, утворанае шматлікімі рыскамі і кропачкамі.

Разнастайнасцю хвалістых ліній з'яўляецца форма завітка, які народныя майстры кампанавалі ў выглядзе шэрагу сцяблінкаў. На іх адначасова квітнеюць васількі, люцікі, цюльпаны і г. д.

Вельмі самабытным з'яўляецца малюнак набоечнай дошкі, дзе завіток мае адгалінаванне накшталт галінкі папараці, а сам, закручваючыся, стварае акружнасць, дзе змешчана кветкавая разетка. Верагодна, у гэтым матыве народны майстар імкнуўся адлюстравць кветку папараці, што, паводле народнага паданняў і легенд, распускаецца ў ноч на Івана Купалу.

У беларускай набойцы, як і ў іншых відах народнай твор-

часці, адчуваюцца мастацкія ўплывы Усходу і Захаду. Але запазычаныя матывы падвергліся значнаму пераасэнсаванню і стылістычнай перапрацоўцы, адпаведна стрыманаму мастацкаму густу беларускіх народных майстроў. Перанесеныя ў беларускую набойку з усходніх тканін вельмі эфектныя дэкаратыўныя элементы, так званыя «ярсідскія агуркі», страцілі ў ёй свой мудрагелісты малюнак, набылі вытанчаную авальную форму, адзін ка-

нец якой звужаецца і заканчваецца далікатным завітком. Такія адапціраваныя элементы выступаюць часам як самастойныя побач з элементамі «мясцовага паходжання», або ператвараюцца майстрам у лісточкі, што бягуць уздоўж хвалістага сцябла. Сустрэкаецца і вельмі нязвычайная перапрацоўка «агуркоў», якія ўспрымаюцца як выявы «птушак». У такіх выпадках востравугольны канец з завітком ператвараецца ў галоўку з вокам і дзюбай.

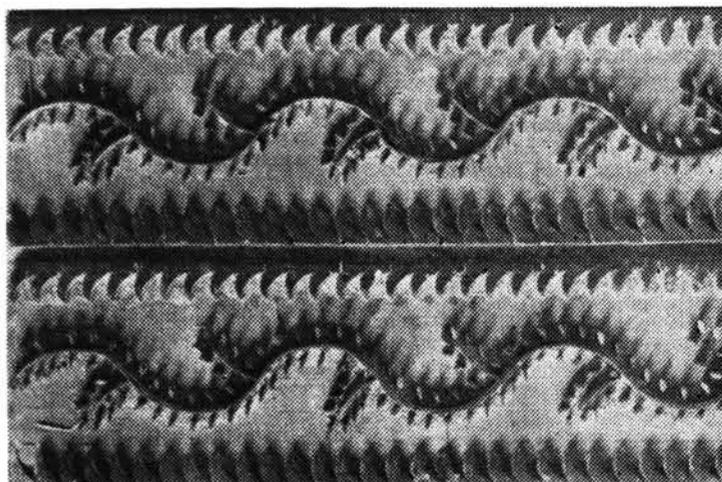
Арнаменты набоек, што маюць позняе паходжанне, больш ускладнены і распрацаваны. Галінкі з буйнымі існуючымі і фантастычнымі кветкамі нясуць у сабе рысы стылю барока. Хвалістыя лініі, ператвораныя народным майстрам у карункавыя стужкі, чаргуюцца з далікатнымі букетікамі цюльпанаў.

Доўгі час амаль забытая і мала даследаваная спадчына народнай набойкі ўсё больш пачынае зараз звяртаць на сябе ўвагу розных спецыялістаў і мастакоў. Прыкладам спробы выкарыстання традыцыйных матываў набойкі з'яўляюцца малюнкi набіўных баваўняных тканін С. Свістунавіча і Л. Шостак з Баранавіч, набіўных шаўковых тканін А. Паплаўскай і С. Крупскай з Віцебска, дэкаратыўнае хараво арнаментаў набойкі плёна выкарыстоўвае ў сваіх батыкавых роспісах гамельчанка А. Грушчанкова. Далейшае вывучэнне і выкарыстанне разнастайных мастацкіх прыёмаў беларускай ручной набойкі тоіць у сабе яшчэ шмат цікавых адкрыццяў.

Яўген ШУНЕЙКА.

НА ЗДЫМКАХ: узор раслінных матываў беларускай набойкі. Канец XIX—пачатак XX стагоддзяў; набоечная дошка з Віцебскага краязнаўчага музея. Другая палова XIX стагоддзя.

Фота аўтара.

КАЛЕКЦЫЯ МІНЧАНІНА

Мінчанін Яўген Сакалоў мае унікальную калекцыю значкоў на тэму чыгункі — тры з паловай тысячы! Па іх можна прасачыць гісторыю развіцця айчынных лакаматываў. У Сакалова на значках — усе мадэлі. Ні адзін раздзел транспарту не абызены ўвагай у калекцыі Сакалова. Як толькі ў Сібіры пачалося будаўніцтва Байкала-Амурскай магістралі, а потым быў выпушчаны першы значок, прысвечаны будоўлі веку, у

калекцыянера з'явіўся новы планшэт.

Унікальнымі ліцаца цяпер і значкі, прысвечаныя тром першым чэргам Маскоўскага метра, значок «5-гадовы юбілей Паўночна-Каўказскай чыгункі», датаваны 1923 годам.

Ёсць у калекцыянера сярод дзесяткаў планшэтаў і асаблівы, вельмі яму дарагі. Гэтыя значкі Сакалоў заслужыў сваёй працай на чыгунцы: «Выдатны будаўнік», «Выдатнік сацыялістычнага саборніцтва», «Выдатны пусецц». Больш за сорак гадоў аддаў Яўген Васільевіч чыгунцы.

Н. ГУСЕУ.

КОЛЬКІ ў НЕБЕ ЗОР

Словы і музыка А. ШЫДЛОУСКАГА

Колькі ў небе зор — цяжка палічыць,
Толькі з іх адна найярчэй гарыць.
Гэта ты, мая зорка ясная,
Ты любоў мая непагасная.

У працы і ў жыцці добра мне з табой,
Марыць і любіць з песняй маладой.
Сонца і вясна — з намі круглы год,
Шчасця больш у нас, як на небе звёзд.

Край шырокі ў нас, мірны, дарагі,
І бягуць у даль светлыя шляхі,
Мне з табой па іх хочацца ісці
І дзяліць усё разам у жыцці.

Колькі ў небе зор — цяжка палічыць,
Толькі з іх адна найярчэй гарыць.
Гэта ты, мая зорка ясная,
Ты любоў мая непагасная.

РАСКОПКІ БУДУЦЬ ПРАДОЎЖАНЫ

Летам мінулага года ў Пінску праводзіліся раскопкі ў раёне калегіума. Які служыў манастыром і адначасова навучальнай установай у XVII-XIX стагоддзях. Сёння будынак калегіума рэстаўрыруецца.

Перш за ўсё вучоных зацікавілі раскопкі каменнага фундаменту, прылягаючага да калегіума. На жаль, час і чалавечая дзейнасць не захавалі надземную пабудову, было вядома, што ў познія часы тут стаяла царква, якая была знесена ў 20-30-я гады нашага стагоддзя. Выказвалася меркаванне, што да царквы на гэтым фундаменце стаяла аптэка.

Удача спадарожнічала археолагам. Знойдзеныя пасудзіны яўна фармацэўтычнага прызначэння пацвердзілі: так, тут была аптэка. Гэта была цагляная пабудова другой па-

ловы XVII стагоддзя, што само па сабе рэдкае з'ява, таму што большасць пабудов таго часу былі драўлянымі.

Але самае галоўнае і нечаканае, як высветлілі вышчыоныя, — побач з былой аптэкай яны выявілі сляды вытворчага комплексу. Фрагменты керамічнага посуду, акамянелая гліна, спрасаваны гадамі попель пацвердзілі, што тут магла быць ганчарная майстэрня з печамі для абпальвання посуду прыкладна XI-XII стагоддзяў. Цікавае да гэтай знаходкі ў навуковым свеце вельмі вялікая. Таму раскопкі будуць працягвацца.

Археологі пазнаёміліся з старажытнымі традыцыямі майстроў XI-XII стагоддзяў і дапоўняць нашы ўяўленне аб матэрыяльнай культуры таго часу.

М. САМУЙЛІК.

НА ВОЗЕРЫ ГЛУХАВА

Усе мы ў дзяцінстве з нецярпеннем чакалі таго часу, калі ў вясчарнім змроку пачынала расказаць казку бабунькі. І тады навакольным свет азараўся нейкай загадкаваасцю, рабіўся незвычайным, радасным...

Мінулай вясной жыхарам вёскі Бугрымавічы, што ў Пятрыкаўскім раёне, казку падарыла возера Глухава. На яго берагі павольна апусціліся тры беласнежныя чаплі. Іх чапта потым бачылі і ўлетку, і ўвосень.

Белая чапля — рэдкі пералётны від. З 1900 да 1977 года адзначана ўсяго чатыры выпадкі залёту іх на тэрыторыю рэспублікі.

У апошні час яны зрэдку сустракаюцца на тэрыторыі Гомельшчыны.

Гэтай вясной возера Глухава зноў чакае да сябе ў гэтай казку.

Р. АНДРЭЯВЕЦ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 646